

TƏHSİLİN İDARƏEDİLMƏSİ MƏSƏLƏLƏRİ
ВОПРОСЫ УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЕМ
ISSUES OF EDUCATIONAL MANAGEMENT

UOT 377

ORTA İXTİSAS TƏHSİL MÜƏSSİSƏLƏRİNİN İDARƏOLUNMASINA
MÜASİR YANAŞMALAR

Ülkər Rəfayıl qızı Əfəndiyeva*SABAH qrupları, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin magistrantı***ORCID:** 0009-0006-3125-3598**E-mail:** muradovaulkr@gmail.com

Açar sözlər: *innovativ idarəetmə, tədris keyfiyyəti, rəqəmsallaşma, kolleclər, publik hüquqi şəxs, inklüzivlik.*

Ключевые слова: *инновационное управление, качество обучения, цифровизация, колледжи, публичное юридическое лицо, инклюзивность*

Key words: *innovative management, teaching quality, digitization, colleges, public legal entity, inclusion*

Orta ixtisas təhsil müəssisələrinin idarəolunmasına müasir yanaşmalar təhsil müəssisələrinin effektivliyini artırmağı, tədris keyfiyyətini yüksəltməyi və əmək bazarının tələblərinə uyğun kadr hazırlığını hədəfləyir. Bu yanaşmalar təhsil sisteminin cəmiyyət və iqtisadiyyatın ehtiyaclarına uyğunlaşmasını təmin edir. Kolleclər əmək bazarının tələb etdiyi bacarıqlı mütəxəssisləri yetişdirərək təhsil sisteminin davamlı inkişafını təmin edir. Əsas yanaşmalar arasında innovativ metodlar, rəqəmsallaşma, keyfiyyətin təminatı və əmək bazarına uyğun təhsil proqramlarının hazırlanması önəmlidir.

1. İnnovativ idarəetmə yanaşması

İnnovativ idarəetmə kolleclərdə müasir texnologiyaların və metodların tətbiqini nəzərdə tutur, tədris effektivliyini artırır və tələbələrin yaradıcılıq və tənqidi düşünmə bacarıqlarını inkişaf etdirir. Bu yanaşma tədris metodlarının modernləşdirilməsi, rəqəmsal alətlər, onlayn təhsil platformaları və interaktiv təlim üsullarını əhatə edir. Lakin kolleclərin innovativ idarəetmə praktikasının səmərəliliyini hələ də qeyri-kafi olaraq qalır. Bu yanaşma tədris keyfiyyətini yüksəltmək və tələbələri rəqabətə davamlı mütəxəssislər kimi hazırlamağa kömək edir (2).

2. Publik hüquqi şəxs statusu

Azərbaycanda bəzi kolleclərə publik hüquqi şəxs statusunun verilməsi onların idarəetmə və maliyyə sistemlərini təkmilləşdirmiş, daha müstəqil və çevik qərar qəbul etməyə imkan yaratmışdır (6). Bu status kolleclərə büdcələrini daha səmərəli idarə etməyə, infrastruktur və tədris keyfiyyətini artırmağa imkan verir. Əlavə müstəqillik kolleclərə tədris proqramlarını və metodlarını əmək bazarının tələblərinə uyğun tənzimləməkdə çeviklik qazandırır. Nəticədə, kolleclərin idarəetmə strukturu və tədris keyfiyyəti müasirləşir və ixtisaslı kadrların hazırlanmasına töhfə verir (7).

3. Keyfiyyətin təminatı və təkmilləşdirilməsi

Təhsilin keyfiyyətinin artırılması, müəllimlərin peşəkar bacarıqlarının inkişafı və tədris metodlarının müasirləşdirilməsi vacibdir. Bu yanaşmalar tələbələrin bilik və bacarıqlarını artırmağa və tədris prosesini daha səmərəli təşkil etməyə yönəlib. Keyfiyyətin təmin edilməsi kolleclərin idarə olunmasında əsas məqsəddir və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmağı hədəfləyir. Əsas addımlar:

- Müntəzəm monitoring və qiymətləndirmə ilə təhsil keyfiyyətinin davamlı artırılması.
- Beynəlxalq akkreditasiya ilə qlobal səviyyədə tanınan diplomların verilməsi.
- Məzunların məşğulluq göstəricilərinə əsasən tədris proqramlarının yenilənməsi (4).

4. İnküzivlik və əlçatanlıq

Müasir dövrdə kolleclərin idarə olunmasında inküzivlik səviyyəsinin artırılması və təhsilin hər kəs üçün əlçatan olmasının təmin edilməsi əsas prioritetlərdən biridir. Bu yanaşma, müxtəlif sosial qruplardan olan tələbələrin təhsilə bərabər çıxışını təmin etməklə, cəmiyyətin bütün təbəqələrinin inkişafına müsbət təsir göstərir. Təhsilin hər bir fərd üçün əlçatan olması kolleclərin idarə olunmasında mühüm prinsiplərdən hesab olunur.

• *Fiziki məhdudiyyətli şəxslər üçün şərait* – Kolleclərdə xüsusi ehtiyacı olan tələbələr üçün əlverişli və uyğun mühitin yaradılması, təhsilin inküziv xarakterini gücləndirmək baxımından prioritet məsələlərdən biridir.

• *Təhsil kreditləri və təqaüdlər* – Ailəsinin maddi vəziyyəti zəif olan tələbələrin təhsil prosesindən geri qalması üçün müxtəlif sosial dəstək proqramlarının həyata keçirilməsi vacibdir.

• *Regionlarda təhsilin inkişafı* – Böyük şəhərlərlə yanaşı, regionlarda da kolleclərin inkişaf etdirilməsi və müasir təhsil infrastrukturunun yaradılması, ölkənin müxtəlif bölgələrində təhsilin keyfiyyətinin bərabər şəkildə yüksəldilməsi məqsədini güdür (1).

5. Rəqəmsallaşma və texnologiyaların tətbiqi

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tədris prosesinə inteqrasiyası təhsilin keyfiyyətini artırır və tələbələrin rəqəmsal bacarıqlarını inkişaf etdirir. Bu yanaşma, e-təhsil resursları, onlayn tədris və rəqəmsal qiymətləndirməni əhatə edir.

• Elektron idarəetmə sistemləri tələbələrin qeydiyyatını və akademik göstəriciləri izləyir, tədrisi asanlaşdırır.

• Onlayn və hibrid dərslər təhsilin davamlılığını təmin edir.

• Rəqəmsal resurslar, virtual laboratoriyalar və elektron kitabxanalar tələbələrə müstəqil inkişaf imkanları yaradır və tədrisi interaktiv edir (5).

Kolleclərin idarə olunmasında müasir yanaşmalar təhsil keyfiyyətinin artırılması, tələbələrin daha yaxşı hazırlanması və əmək bazarının tələblərinə uyğun kadr yetişdirilməsinə xidmət edir. Bu yanaşmaların uğurla həyata keçirilməsi kolleclərin müasir dövrün tələblərinə uyğun idarə olunmasını təmin edəcək və təhsil sisteminin davamlı inkişafına töhfə verəcəkdir.

Problemin aktuallığı. Orta ixtisas təhsil müəssisələrinin idarə olunmasında müasir yanaşmaların tətbiqi, əmək bazarının dəyişən tələblərinə uyğun kadr hazırlığını və tədris keyfiyyətini artırmağa yönəlmişdir. Bu yanaşmalar, təhsil müəssisələrinin çevik və effektiv idarə olunmasına imkan verir, cəmiyyətin və iqtisadiyyatın ehtiyaclarına cavab verir.

Problemin elmi yeniliyi. Müasir idarəetmə yanaşmalarının tətbiqi, tədrisin və idarəetmənin

modernləşdirilməsinə və rəqəmsallaşmasına gətirib çıxarır. Elmi yenilik yeni pedaqoji metodların və texnologiyaların təhsil sisteminə inteqrasiyasına əsaslanır, bu da təhsil keyfiyyətini və kadr hazırlığını artırır.

Problemin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Bu yanaşmalar, kolleclərin tədris keyfiyyətini artırır, mütəxəssislərin əmək bazarının tələblərinə uyğun hazırlanmasını təmin edir və idarəetmə proseslərinin effektivliyini gücləndirir. Qeyd olunan yanaşmalar nəticəsində, kolleclər müasir təhsil standartlarına uyğun müstəqil və çevik şəkildə fəaliyyət göstərə bilər.

Ədəbiyyat

1. “İdarəetmədə yeni trendlər və paradigmlər” mövzusunda respublika elmi-praktik konfransının materialları. 27 may 2022-ci il. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası

2. Kolleclərin innovativ idarəçiliyi və onun təlim keyfiyyətinə təsiri modelləri // Bakı: Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun Elmi əsərləri, 2022, № 1, s.187-193.

3. Management of Colleges with Innovative Trends: Indicators, Criteria and Success // American International Journal of Social Sciences. (Print) 1030845/aijss double-blind peer reviewed journal, Bangladesh – September 2018, volume 7, № 3, p. 100-105.

4. Sadiqova S. Təhsildə əsas keyfiyyət faktorları. Azərbaycan məktəbi, № 2, s. 73–80. 2021

5.<https://ereforms.gov.az/>

6.<https://kaspi.az/az>

7.<https://oxu.az/cemiyyet>

У.Р. Эфендиева

Современные подходы в управлении средними специальными образовательными заведениями

Резюме

Современные подходы к управлению в профессиональном образовании направлены на повышение эффективности образовательных учреждений, улучшение качества обучения и соответствие подготовки требованиям рынка труда. Эти стратегии фокусируются на инновационной педагогике, цифровизации, обеспечении качества и разработке образовательных программ, ориентированных на рынок труда. Интеграция современных технологий, повышение автономии через статус публичного юридического лица и акцент на инклюзивность и доступность дополнительно укрепляют систему. Кроме того, использование цифровых инструментов и онлайн-платформ способствует непрерывному обучению и улучшению учебного процесса. Успешная реализация этих подходов позволит модернизировать профессиональные колледжи, обеспечив их устойчивое развитие и подготовку высококвалифицированных специалистов для рынка труда.

U.R. Afandiyeva

**Modern approaches in the management of secondary
specialized educational institutions
Summary**

Modern management approaches in vocational education aim to enhance institutional effectiveness, improve teaching quality, and align training with labor market demands. These strategies focus on innovative pedagogy, digitalization, quality assurance, and the development of education programs suited to the labor market. The integration of modern technologies, increased autonomy through public legal entity status, and an emphasis on inclusivity and accessibility further strengthen the system. Additionally, the use of digital tools and online platforms facilitates continuous learning and improves the learning experience. Successful implementation of these approaches will modernize vocational colleges, ensuring their sustainable development and the preparation of highly skilled professionals for the labor market.

Redaksiyaya daxil olub: 19.02.2025